Encarregat per l'INSTITUT de dirigir els treballs d'excavació en les coves prehistòriques de Capellades, estava ordenant els restes que s'hi havien trobat quan el sorprengué la mort el 19 d'abril de 1910. Morí en plena joventut, quan encara tant podien esperarne els estudis als cuals se dedicaba.

EN RAIMON CASELLAS

El dia 2 de Novembre de 1910, va morir a Sant Joan de les Abadeses, l'eminent crítich d'art y historiador de la pintura catalana, D. Raimon Casellas y Dou.

En Casellas nasquè a Barcelona, el 6 de janer de l'any 1855, y cursà de jove ·ls seus estudis d'Humanitats y Filosofia, en el Seminari d'aquesta mateixa ciutat.

De la seva obra literaria, prou coneguda, no ·ns toca parlarne a nosaltres qui sols volem extreure del seu curiós y abundant treball, l'obra d'arqueòlech, com tampoch per igual motiu hem d'extendre·ns sobre ·ls seus prestigis de crítich d'art; ell fou el qui primer, a les terres de la Península, va parlar desde les fulles dels nostres periòdichs dels grans mestres moderns de la pintura europea, y aquests estudis aniràn reunits en un volum, que probablement serà publicat dintre poch.

La seva feina d'arqueòlech, que es la que especialment ens interessa, pot dirse que públicament va començar ab la conferencia que sobre la pintura mig-eval catalana va donar a l'Ateneu Barcelonès, com a una de la serie que sobre la cultura mig-eval del nostre poble en el sigle XV^è^, la docta entitat va organisar ab motiu del Centenari de Colon en 1892.

El seu càrrech de periodista, que ·l portà al cap de la redacció de *La Veu de Catalunya*, ont estigué desde la fundació del referit diari, feren que la esencia de la seva tasca quedés més que concentrada en llibres, escampada en articles per les fulles periòdiques. Mes a pesar d'això, hem procurat fer un intent de recolecció dels seus treballs, que probarem de donar aquí somariament.

Mes cal abans de tot posar al devant dels seus treballs, y fòra dels de caràcter periodistich, la seva obra «Historia Documental de la Pintura Catalana», que fou premiada en concurs celebrat per la Societat Econòmica d'Amichs del País, de Barcelona, que ·s guarda inèdita en l'Arxiu d'aquesta corporació; com també els fascicles de la seva conferencia sobre «La pintura gòtica catalana en el sigle XV», donada com ja hem dit al Ateneu; la que va donar al Centre Excursionista de Catalunya, sobre ·l dibuixant paissatgista Lluis Rigalt, y el seu discurs sobre «L'ornamentalitat daurada en els retaules catalans», ab el qual feu la seva entrada a l'Academia Provincial de Belles Arts de la nostra ciutat.

Aquestes tres conferencies o discursos, son publicats, el primer en el volum corresponent de les conferencies del Ateneu, y els altres dos en fascicles apart.

A més d'aquestos treballs, ab motiu d'una falsa atribució d'un retaule català en el *Burlington Magazine*, de Londres, y a la *Gazette de Beaux Arts*, de París, se publicaren en 1905 varis articles sobre la qüestió, en la que ell va intervenir des de les planes de *La Veu de Catalunya*, reivindicant la personalitat de l'autor d'aquella taula falsament atribuida.

El prestigi que ·l nom den Casellas va guanyar ab els seus articles sobre aquesta qüestió, el feu corresponsal de l'important revista belga *L'ancien art flamand*, com també ho fou de la novíssima revista parisenca *Les tendences nouvelles*, de París.

Ben avençat ja en el seu curs de confecció definitiva, va deixar incomplerta una obra d'interès barceloní, el tema de la qual era «El teatre a Barcelona durant el sigle XVIII», en la qual en Casellas feya gala dels seus coneixements profons sobre l'època, ilustrats gràficament ab els hermosos dibuixos dels autors catalans d'aquells dies, que formaren la seva numerosa colecció, are a sa mort adquirida pel Museu de Barcelona.

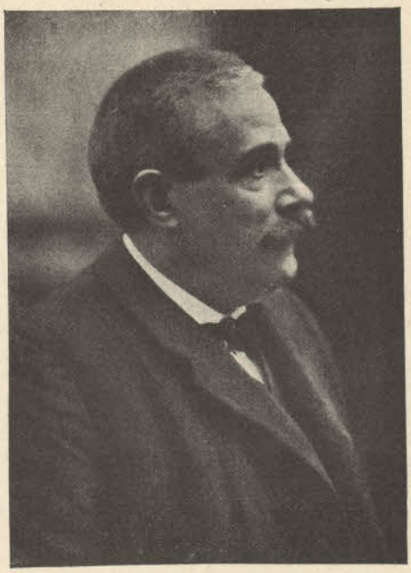

Fig. 36. — En Raimon Casellas

Finalment, com a complement de les activitats arqueològiques den Raimon Casellas, heusaquí un recull d'alguns dels seus treballs publicats en varis periòdichs:

A *La Vanguardia*, article sobre l'Exposició d'Art antich de Sant Feliu de Guixols, publicat el 10 de juliol de 1892. Dos articles en el mateix diari, sobre «Teixits egipci-cristians» y «Teixits mig-evals», publicats respectivament el 7 de juliol y el 20 d'agost de l'any 1893. Altre estudi sobre pintures antigues, també a *La Vanguardia*, aparegut el 26 de juny de 1895. Altre sobre l'obra del pintor barceloní Mercader, publicat el 17 de Desembre de 1897.

A *La Veu de Catalunya*, el dia 1 de novembre de 1899 aparegué un article sobre «Iconografia Barcelonina», y el 3 de febrer del mateix any, altre sobre dibuixos del sigle XVIIIe.

A la revista *Hispania*, l'11 de juny del mateix any, y el 24 de juliol del següent, publicava respectivament els estudis interessantíssims sobre «L'Impresionisme de Velazquez» y «El Geni de Goya».

El 25 d'abril de l'any 1901, va donar al Centre Excursionista de Catalunya una conferencia sobre «La Barcelona del sigle XVIII», que no ha sigut publicada.

Foren també notables els seus estudis sobre l'Exposició d'Art antich, publicats en *La Veu de Catalunya*, quan la celebració de dita exposició a Barcelona, l'any 1903, y que aparegueren en el referit diari els dies 9, 15 y 23 d'octubre, y 3 y 22 de Novembre.

Mes are darrerament, les tasques del abundós escriptor s'havien intensificat per causa de la publicació setmanal a *La Veu de Catalunya*, d'una pàgina especial dedicada a les coses d'art.

Allí va publicar un bell treball sobre «L'Estil Imperi a Barcelona», que va ocupar alguns números; altre sobre les troballes esculptòriques d'Empuries, documentadíssim, y finalment, quan la mort el sobtà, anava publicant la serie d'articles sobre 'ls «Gravadors de Catalunya».

Aquestos darrers treballs, junt ab molts altres de forsa mèrit, se troben a la colecció de la *Pàgina Artística de la Veu*, corresponent al any 1910.

Heusaquí el treball públich d'aquest home estudiós y amich entusiasta de les nostres coses; quedaven encare en els calaixos de la seva taula, apunts, notes y documents que hem procurat reunir ab certa ordinació perentoria a la Biblioteca de l'INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS, a la que han estat generosament cedits per la seva viuda, y en els que 's conte en esboç l'historia de la nostra pintura.

Bibliografia

LLIBRES

EMILE BERTAUX. — *L'Exposition retrospective d'Art*, 1908, *organisée sous les auspices de S. G. l'Archevêque de Saragosse.* — Introducció de D. Mariano de Pano y Ruata, cronista del centenari. Pròlech per el M. I. Sr. D. Francisco de Paula Moreno, director de l'Exposició; Saragossa, París, Madrid, 1910.

Anem a indicar breument d'aqueix album de la Exposició de Saragoça, publicat ab verdadera esplendidesa, lo que té interès pels nostres estudis catalans, tot recordant que fou en son lloch estudiada l'Exposició per una Missió de l'Institut, formada de Mossèn Gudiol y l'arquitecte Sr. Nebot, de qual estudi donàrem una mostra en l'ANUARI darrer.

S'hi descriuen breument entre altres per Bertaux el frontal de Sant Vicens martir del Museu episcopal de Lleyda. Varies taules provenint d'un retaule fet pintar per Dalmau de Mur, bisbe de Saragoça, en qual època, 1435, el nostre escultor Pere Johan treballà en la pradella del retaule de la Seu. Taules del retaule del monestir de Sixena del Museu d'Osca. La capa y dalmàtiques, de teles aràbigues, dites de Sant Valero, de Lleyda. Esculptures del Museu episcopal de Lleyda. Diverses peçes d'orfebreria, algunes de fabricació catalana, com el reliquiari de Daroca, del nostre Pere Moragues; el retaule de Salas, regalat pel Rey en Pere, segons la inscripció «en esmena e satisfacció de cert número de llanties d'argent les que avans lo dit senyor fe pendre de la dita sgleya per mans del Governador daragon per necessitat de la guerra de Castella» (contra Pere 'l Crudel).

En l'Arxiu de l'INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS se guarden numeroses fotografies y una memoria de Mossèn Gudiol y alguns dibuixos de l'arquitecte Nebot, a la que aporten un complement interessant les notes den Bertaux y les nombroses fototipies que les acompanyen.